

A middle-aged man with a short beard and blue eyes, wearing blue short-sleeved work clothes over a black t-shirt, stands in a workshop. He is looking directly at the camera. The background is a blurred workshop with various tools and equipment.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Västra Nylands välfärdsområde

**Ajankohtaistarkastus
Vammaisneuvosto
10.4.2024**

**Timo Hokkanen,
palvelualuejohtaja**

Päätöksenteon katsaus

Esitys palvelujen verkoston kehittämisestä on lausuntokierroksella.

Liikkumista tukevien palvelujen toimintaohjeen valmistelun tilannekatsaus käsiteltiin aluehallituksen päiväkoulussa 8.4.2024.



Ajankohtaisia

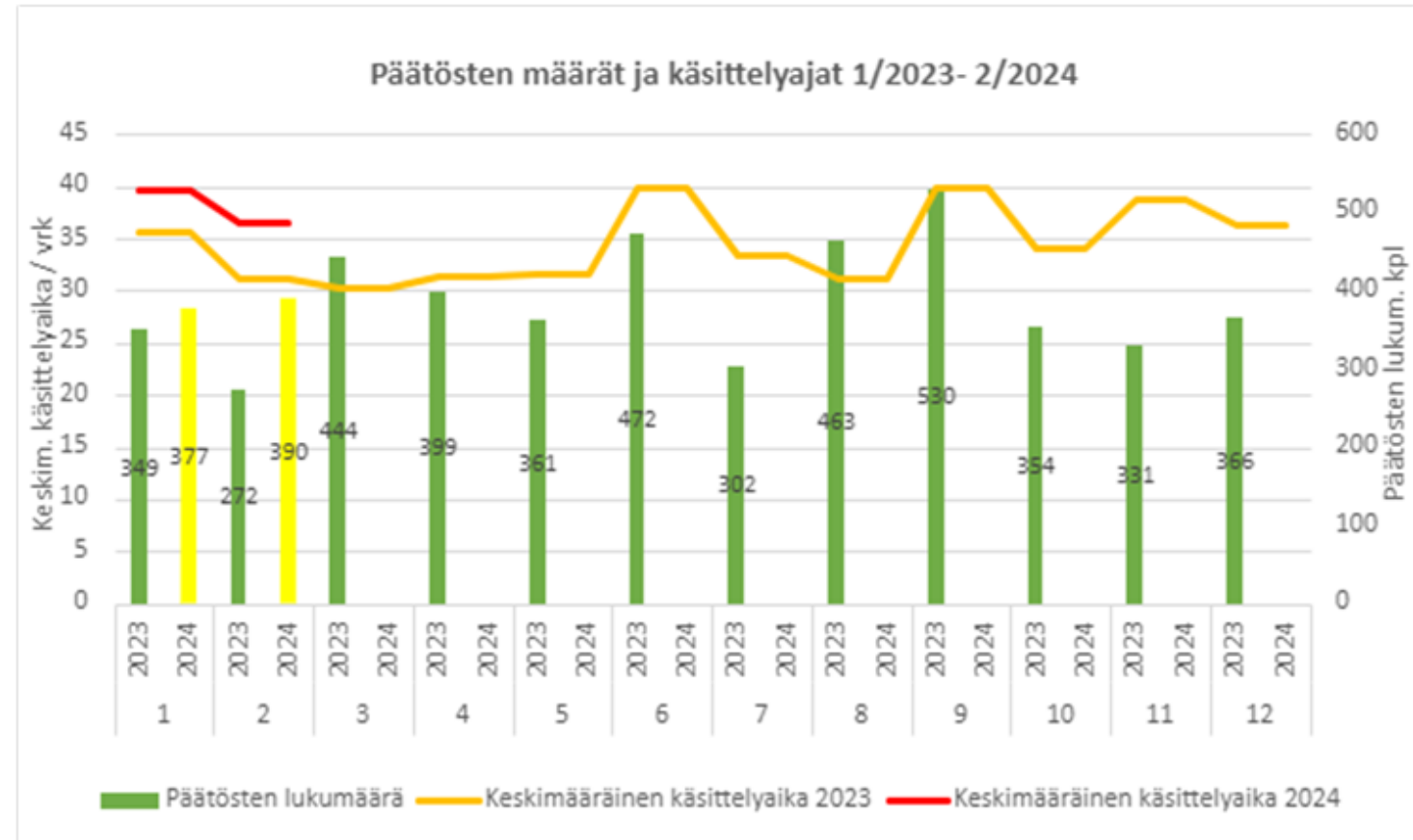
- Omaishoidontukeen sekä perhehoidon- ja tukihenkilöiden palkkiot siirtyvät Oimajärjestelmään vammaispalvelujen osalta huhtikuun aikana.
- Vammaispalvelujen avoin webinaari 28.5.2024 klo 18.
- Työosuusrahojen harmonisointi valmistelussa.
- Länsi-Uudenmaan vammaisjärjestöille järjestetään kesäkuussa 2024 hyvinvointialueen avustuksiin liittyvä keskustelutilaisuus.



Vammaispalvelujen lukuja

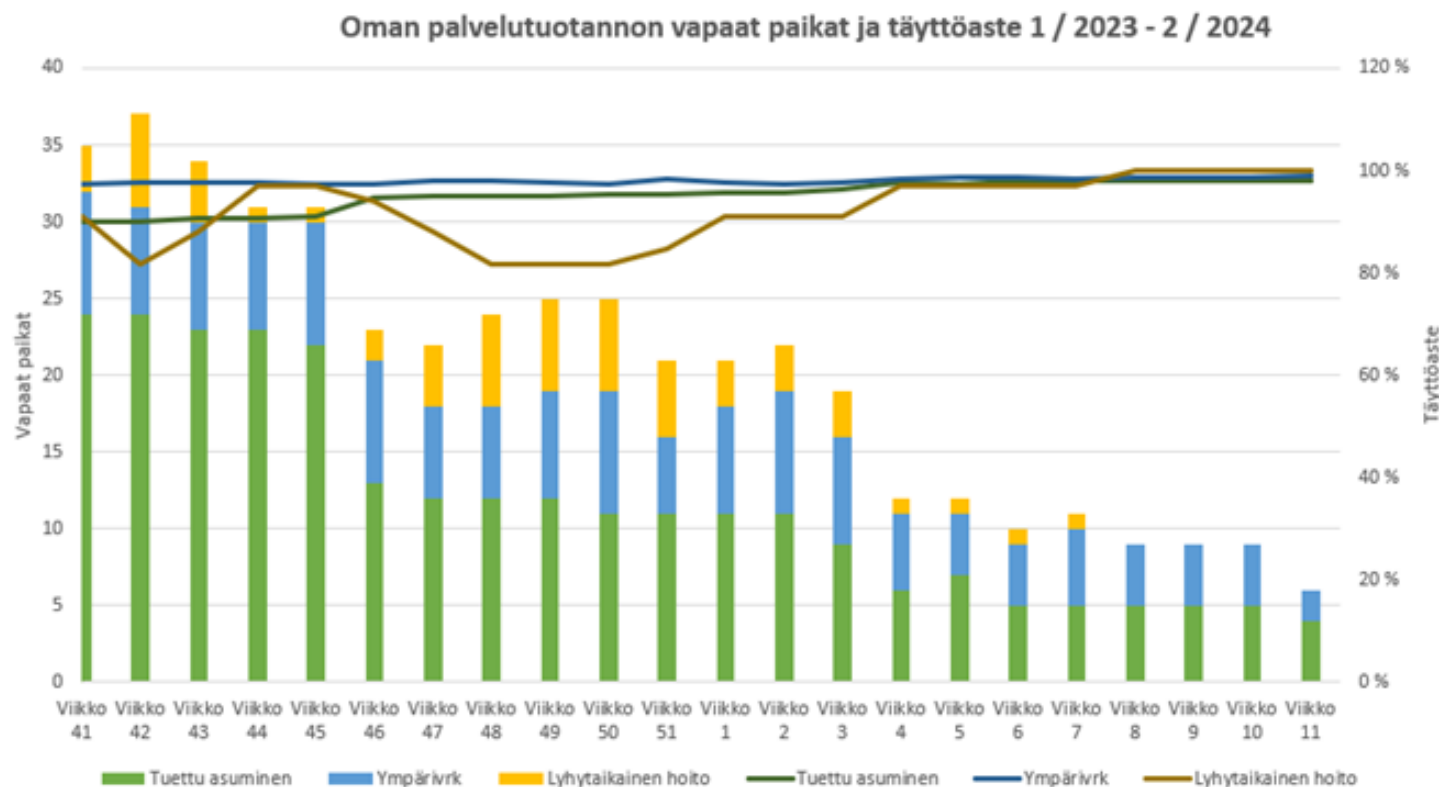
Päätösten määrät ja käsittelyajat (Espoo, Kauniainen)

- Toistaiseksi käsittelyajat saadaan raportoitua luotettavasti ainoastaan Effica-tietojärjestelmästä Espoon ja kauniainien osalta.
- Vammaispalvelussa on tehty 146 päätöstä enemmän tammi-helmikuussa 2024 kuin 2023.
- Hakemusten keskimääräinen käsittelyaika on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna noin 5 vuorokautta.



Oman asumispalvelun täyttöasteet

- Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen oman palvelutuotannon asuntoja on maantieteellisesti kattavasti.
- Ympäri vuorokautinen asuminen, tuettu asuminen ja lyhytaikaishoito pyritään järjestämään lähellä asiakkaan sosiaalista verkostoa.
- Erityisen vaativan tuen asumispaikkoja on valtakunnallisesti niukasti.



Tekoälyn hyödyntäminen vammaispalveluissa

Tekoälyn hyödyntäminen vammaispalveluissa (ennakkokysymys)

- Millaiset resurssit (tiedolliset, rahalliset, mahdolliset kehityshankkeet) hyvinvointialueen vammaispalveluilla on vastata tekoälyn tuomiin mahdollisuuksiin vammaisille ihmisille? Monet tekoälyn tuomat lisähyödyt jäävät ehkä vammaisilta itseltään huomaamatta, vaikka itse sovellukset (esim. Chat-GPT) ovat maksuttomia. Tarvittaisiin siis tiedollista tukea näiden "apuvälineiden" hyödyntämiseen. Esineiden internet tai IoT voi tavalliselle ihmiselle olla vain hauska lisäbonus arkeen, mutta vammaiselle jokin sovellutus voisi olla toimiva apuväline ja lisätä arkeen itsenäisyyttä. Näidenkin kohdalla tarvitaan lisää tietoa mahdollisuuksista, mutta osa laitteista on jo hankittavissa. Niiden hinta on kuitenkin usein liian kallis. Tunnistetaanko näiden asioiden/tuotteiden luonne potentiaalisena "apuvälineenä" ja millaiset resurssit vammaispalveluissa on myöntää näitä laitteita apuvälineinä? Onko vammaispalveluilla resursseja lähteä mukaan esim. oppilaitosyhteistyöhön, jos jokin taho olisi kehittämässä tekoälysovellutuksia vammaisille ihmisille? Jos on, millaisia resursseja?

Tekoälyn hyödyntäminen vammaispalveluissa (ennakkokysymys)

- Generatiivisen tekoälyn hyödyntämistä tullaan kehittämään koko hyvinvointialueella.
- Tunnistetut kehittämiskohteet liittyvät pääasiassa työprosesseihin.
- Ennakkokysymyksessä tuodaan esille hyvin asiakasnäkökulma. Generatiivisen tekoälyn ja IoT:n hyödyntäminen apuvälineenä on ehdottomasti tutkittava ja edistettävä asia.
- Vammaispalvelulain mukaisesti hyvinvointialueen on korvattava vaikeavammaiselle henkilölle asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta hänelle aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, jos hän vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee näitä toimenpiteitä suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.
- Oppilaitosyhteistyötä voidaan tehdä myös tekoälyyn liittyen. Resurssi arvioidaan hankkeen yhteydessä.

Espoon Viherlaakson tonttikilpailu

Autismin kirjon henkilöiden asuminen

- Espoon kaupunki vuokraa yleisten rakennusten tontin Viherlaaksosta vaativan tuentarpeen omaaville autismin kirjon henkilöiden palveluasumisyksikölle. Yksikön tilat tulee soveltua vaativien autismin kirjon henkilöiden ympärivuorokautiseen palveluasumiseen.
- Hakemus tontista on pitänyt jättää 15.3.2024 mennessä.
- Määräaikaan mennessä on saapunut 6 hakemusta ja hakemuksia käsitellään ensi vaiheessa Espoon kaupungin organisaatiossa. Hyvinvointialue haastattelee hakijoita seuraavassa vaiheessa.
- Palvelun rakennettavassa kiinteistössä voi tuottaa hyvinvointialue tai yksityinen palveluntuottaja.

Avoimet kysymykset

Itsemääräämis-oikeuden tukemisen seuranta ja ohjaaminen

Vammaisneuvoston kokous 13.3.2023, § 4



Avoimet kysymykset

Kiitos hienosta kehitysvammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeutta koskevasta keskustelusta vammaisneuvoston kokouksessa 13.3.2024.

Lupasimme selvittää seuraavia kahta kysymystä:

1. Miten asiakkaan läheisten näkökulma huomioidaan IMO-työryhmän työskentelyssä? Onko läheisten osallistuminen työryhmän kokoukseen mahdollista?
2. Mitä vaikuttamismahdollisuuksia laajennettu edunvalvonta antaa rajoitustoimenpiteiden toteutukseen ja päätöksentekoon?

Kysymys 1: Läheisten näkökulma

- IMO-työryhmän organisoinnista ei ole lailla säädetty. Lähtökohtana on, että ympärivuorokautisen asumispalvelun käytävissä on lääkärin, sosiaalityöntekijä ja psykologian asiantuntemus. IMO-työryhmän muodostaminen ja kokouskäytäntö on hyväksi havaittu, toimiva ja laajasti käytetty toimintatapa.
- Ryhmän jäsenet on nimetty hyvinvointialuejohtajan päätöksellä.
- Laki ei ota suoraan kantaa, onko asiakkaalla tai läheisellä oikeus pyytää läsnäoloa IMO-kokoukseen.
- Keskeistä on, että lainkohdan varsinainen tarkoitus eli ammattilaisten välisen asiantuntijuuden jakaminen ja ammattimainen hyödyntäminen toteutuu parhaalla mahdollisella tavalla.
- Läheisten näkemys tulee huomioiduksi (asumis)palvelun toteuttamissuunnitelman laadinnan yhteydessä, joka sisältää itsemääräämissuunnitelmaosioon. Jos on tarvetta tai epäillään olevan tarvetta rajoitustoimenpiteille, itsemääräämissuunnitelmaosioon kirjataan todennäköisesti tarvittavat rajoitustoimenpiteet ja rajoitustoimenpiteitä ennaltaehkäisevät keinot. Toteuttamissuunnitelma ja mahdollinen itsemääräämissuunnitelma tehdään pääsääntöisesti yhteistyössä asiakkaan ja läheisten kanssa.



Kysymys 2: Laajennettu edunvalvonta ja rajoitustoimenpiteet

- Sosiaalihuollossa asiakkaan tahtoa selvitetään häneltä itseltään. Jos asiakas ei kykene päättämään hoidostaan ja huolenpidostaan, hänen tahtoaan selvitetään yhteistyössä laillisen edustajan tai omaisen tai läheisen kanssa. Kysymys on aina asiakkaan mielipiteen selvittämisestä.
- Tuomioistuin voi määrätä edunvalvojan tehtäväksi edustaa päämiestä jossain tämän henkilöä koskevassa asiassa. Edunvalvoja ei voi kuitenkaan päättää päämiehensä henkilöä koskevista asioista, jos päämies ymmärtää itse asian merkityksen. Edunvalvoja joutuu käytännössä harkitsemaan jokaisen tilanteen erikseen ja käyttämään apunaan asiantuntijan asiantuntemusta. Edunvalvojan toimivalta on toissijaista.
- Asiakkaalle on annettava selvitys rajoitustoimenpiteen sisällöstä ja perusteluista heti kun asiakas kykenee ymmärtämään asian merkityksen. Selvitys annetaan myös asiakkaan lailliselle edunvalvojalle tai muulle läheiselle, joka osallistuu asiakkaan palvelujen suunnitteluun ja toteutukseen.
- Mikä kyse on rajoitustoimenpiteestä, joka edellyttää kirjallista päätöstä, päätös perusteluineen ja muutoksenhakuohjeineen annetaan tiedoksi asiakkaalle, hänen lailliselle edustajalleen ja hänen palvelujensa suunnitteluun ja toteutukseen osallistuvalla omaisellaan tai läheisellään.

